

מכות יב

עניין: שלש טעויות עתיד שרו של רומי לטעות

רש"י ישעיה פרק ס"ג

(א) מי זה בא מאדום. נחנאל הנציח על שער
וצללה, אמרו רבותינו שמי טעויות עמיד שר של שער לטעות כסודור הוא שצורה היא צר צמדבר שהיתה עיר
מקלט, וטועה משום שאין קולטת אלף שוגג והוא הרג את ישראל מויד, ועוד יש מדרש אגדה על שהספיקה

מהרש"א ח"א

עיר מואב שנאמר ט"ז על קריות ועל צללה וצפי רש"י בספר ישעיה ט"ז אמרו רבותינו צ'
טעויות כו' שצורה הוא צר וכו' וטועה שאין קולטת אלף שוגג והוא מויד הרג כו' עכ"ל
ואפשר דכך היה גרמתי ט"ז צשמעתין ומשום דהך טעומא שאינה קולטת אלף אדם והוא מלאך
הוא בעלמנו האי טעומא דשוגג ומויד דמלאך מויד הוא ולא שייך ציה שוגג ויש לקיים כל ספרים
שלנו דחשנן נמי טעומא דאדם והוא מלאך וה"ק שאינה קולטת אלף אדם שנגלל שם מפני גואל
הדם ולא מלאך שהרג ישראל והרי גואל הדם שלהם הוא הקצ"ה כדלמרי צמדברות ט"ז ואין
מקום קולט להליל ממנו כי מלא כל הארץ כבודו כ" וק"ל:

שם משמואל קדושים תר"ע

ומלאך כאדם בתוכה ינצר. בש"ס מכות
(י"ב.) שלש טעויות עתיד שרו של
אדום לטעות וכו' טועה שאינה קולטת
אלא אדם והוא מלאך. ויש להבין מאין באה
לו הטעות הזאת. אך הענין הוא דמי שהורג
חבירו ופסקה ממנו חיותו. עי"ז נפסקה ממנו
חיות עצמו, וצריך לקבל חיות מחדש, ובערי
מקלט שהן ערי הלויים הדבקים תמיד באהבה
שירה חדשים לבקרים בהן מקבל חיות מחדש.
וזה ע"י התחדשות העבודה, שמתחיל לעשות
מחדש. וזה שייך רק אצל האדם, משא"כ
במלאך שהוא עומד ואין לו התחדשות. אבל
היצה"ר שיצרו של אדם מתחדש עליו בכל
יום, א"כ לכאורה הרי יש לו התחדשות, ומה
נצמחת טעותו שסבור שגם לו יש שייכות
לערי המקלט, ובאמת טעות גמורה היא, כי
ההתחדשות אצלו היא רק בנוגע להאדם
שיפתהו כל יום מחדש, והיינו שמטבע אדם
שהוא בעל שינוי אם מפתה לחברו לדבר ואינו
שומע לו, אם בא למחר עוד פעם לפתותו
בדברים האלה אין לו כ"כ פנים לרהוב עוז
בנפשו אחר שחברו כבר לא שמע לו. אבל
היצה"ר באשר איננו בעל שינוי הוא כל שעה
ושעה כשעה ראשונה, ואם יכול להפילו בן
שמונים מפילו, א"כ מה שכל שעה כחו חדש
איננו מפאת התחדשות, אדרבה, שהרי הוא
עצמו עומד הוא, ולכך נקרא מלך זקן וכסיל:

חידושי אגדות מהר"ל

בצרה שהיא לאומות. דע כי המאמר הזה הוא מסודי
התורה. דע כי התורה נתנה להורג בשגגה שיגלה
לערי מקלט, מה שלא עשתה התורה בשום מצוה
מן מצוות התורה שקבעה לו חטאת לכפרה. מפני
כי התורה נתנה עונש זה כפי הראוי אל ההורג,
אף אם עשה בשגגה מ"מ הוא נכנס תחת כח סמאל
אשר הוא שטן הוא מלאך המות יורד ומתעה עולה
ומסטיק (ויורד) ונוטל הנשמה, וכך ההורג נטל
הנשמה. ומפני שהמיתה הוא קצוץ והפרדה כמו
העץ שנקצץ מן השורש, אמרה התורה שיהיה הרוצח
ג"כ נקצץ ממקומו ויגלה ולא יחזור אל מקומו רק
במות הכה"ג אשר משח אותו בשמן המשחה. ודבר
זה מחכמת התורה וממצפוניה כמו שאמרנו לפני
זה, כי כ"ג הוא דוגמת מיכאל שר הגדול, כמו שתמצא
ואמרה תורה שיגלה אל עיר מקלטו, כי הוא צריך
קליטה אחר שנטה אל הקציצה וההפרדה
צריך הוא אל קליטה. והש"י הוא שקולט את הכל
במה שהוא יתברך העיקר אשר הכל עומד בו, כמו
שכל האילן עומד בעיקר שלו והעיקר קולטו. ודבר
זה בארנו פעמים הרבה כי הוא יתברך העיקר
שקולט הכל. ומידותיו אשר הוא יתברך מנהיג בו
אצל אשר הוא קולט הכל. ועל זה אמר שלשה טעויות
יטעה שרה של מלכות רביעית. כי עם שבצר במדבר
הוא קולט מפני כי מצד מדת הדין יש קליטה אצל
הש"י, אין זה רק מדת הדין אשר אינו כ"כ בחזק,
וכחה של מלכות רביעית כחה מדת הדין החזקה,
ונקרא מפני זה בצרה שכל תוספת מורה על חזק
יותר, וידוע ג"כ ענין הה"א הזאת בסודה, ומצד
מדת הדין החזקה הזה אין קליטה אצל הש"י, ומ"מ
מתדמה כח זה שהוא שרה של אדם שכחו מדת
הדין אל ענין קליטה במה, ומה שאמר מי זה בא
וקאמר שאינו קולט רק השוגג, וזה שאם חטא
במויד ובכונה הדבר שהוא במויד ובמחשב'
הוא מיוחד במחשבתו הרע, והדבר המיוחד אין לו
קליטה אצל אחר, רק השוגג שלא היה מכוין יש
לו. ועוד כי הקליטה כאשר יש לו מקום לקלוט
והמויד הוא מצד השכל אשר אין אל השכל מקום,
ולכך אין קליטה אל מויד שחוטא מצד שכלו, גם
אין קליטה רק לאדם כי האדם יש לו דביקות אל
הש"י, דכתיב (דברים ד') ואתם הדבקים בה' אלקיכם,
ומדה זאת לא שייך במלאכים, ובארנו דבר זה במקום
אחר כי הדביקה הוא מצד האהבה שבשכל זה דבק
בו יתברך, ולא שייך אהבה במלאכים רק יראה
וכמו שאמרנו עושים באימה ובריאה רצון קוניהם,
אבל אהבה לא תמצא אצל המלאכים. ומפני כי
הקליטה היא הדביקות במה שקולט אותו ודבר זה
לא שייך במלאך.

לו מצד גולן ואין קליטה לו כי הוא מויד, ודברים
אלו עמוקים מאוד, וזה שקרא טעות, כאשר יש
בחינה מה ואינה בחינה גמורה אמיתית דבר זה
נקרא טעות, ולפיכך אמר אף כי יש קליטה אל

ערוך לנר

המהרש"א מ"ט לא נחשב גם טעות זה. ולענ"ד י"ל דזה
באמת לאו טעות הוא, דמנ"ל דלמלאך אינו קולט, ואי
משום דאינו קולט אלא אדם הא המלאך ג"כ אדם נקרא,
כדדרשינן בירושלמי ביומא (פ"ה סוף ה"ב) וכל אדם לא
יהיה באוהל מועד אפילו אותם שנאמר בהם ופניהם דמות
אדם, ואי משום דכתיב והיו לכם הערים למקלט הרי
מלכם דרשינן לעיל (ט). למעוטי גרים, אבל המלאכים הם
בכלל מצות מה ששייך בהם, ונקראו אחים ורעים לישראל
וקורים עמהם קדוש ובורן ושירה, ולמה לא יהיו ג"כ
בכלל קליטה, ולכן א"ש הגרסא דלא חשיב זה לטעות
דהוא מלאך היה:

בית האוצר מערכת א-ד

כ"ל יב אדם. אבא נבטי' אי מלאך קרוי אדם וכו' מתי (קף
י"ב ע"א) ג' טעיות עידי שרו של אדם לטעות דכתי'
זו זה בא מאדום צנים מנצרה כו' טועה שאינה קולטת
אלא אדם והוא מלאך כו' ומשמע קצת דמלאך אינו בכלל אדם
ואולם הנוס' במתי' (קף ק"ט ע"ב) אבא דאמר שמשון הגדול
שכל ימיו ה' מזומן לו וזקן לבוש לבנים כניסו לוקח הקדשים
ביוס' כתבו ח"ל בירושלמי פריך והכתי' וכל אדם לא יתי'
באל מויד ואפי' מלאכים דכתי' ורמות פניהם פני אדם ומשגי'
דשמשא שכינה היתה עכ"ל [ויירושלמי זה הוא ביומא פ"ה ה"ב
בספח] ומוכח דמלאך הוא בכלל אדם ויש לחלק בין התי'